

TÜRKONFED
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
SÜLEYMAN SÖNMEZ
100. YIL BULUŞMALARI ve
İŞ DÜNYASI İÇİN YEREL KALKINMA PROJESİ
HAKKARI

26 NİSAN 2023 - Hakkari

Çok kıymetli katılımcılar, iş dünyasının değerli temsilcileri, sevgili dostlar

Şahsım ve TÜRKONFED Yönetim Kurulu adına hepimizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Cumhuriyetimizin 100. yılında, bir asır önce Türkiye'nin geleceğine şekil veren ortak ruhu yaşamak ve yaşatmak için 20 Ocak'ta Bandırma'dan çıktığımız yolculuğumuzun 4. durağında, sizler ile olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Ortak akılı arayan, ortak umutları çoğaltan, ortak hayalleri yaşatan ve ortak geleceğimizi, bir meşale gibi Anadolu'nun her yanına taşımayı amaç edindiğimiz 100. Yıl Buluşmaları'nda, üye federasyonumuz DOĞUSİFED ev sahipliğinde, aynı zamanda İş Dünyası İçin Yerel Kalkınma Projemizin 5. yıl açılışında birlikteyiz. Hepiniz hoş geldiniz.

Değerli Dostlar;

Geçtiğimiz yılın son ayında, Adana'da gerçekleştirdiğimiz zirvemizde Hayalimizdeki Türkiye'yi anlatmıştık. Ortak yaşam için ortak hayaller etrafında şekillenen, demokratikleşme ve her alanda fırsat eşitliğini temel alan bir ülkeyi hep birlikte hayal etmiştik. Yaşamda, eğitimde, kariyerde, istihdamda, ekonomide ve girişimcilikte; kadın-erkek, genç-yaşlı fark etmeksizin 81 ilimizin her birinde yaşayan tüm insanlarımızın, eşit fırsatlara sahip olduğu bir Türkiye hayalini canlı tutmaya çalıştık.

100. Yıl Buluşmalarımızda; Balıkesir, İzmir, Antalya'dan sonra bulutlara değen yüce dağları, uçsuz bucaksız vadileri ve ovaları ile keşfedilmemiş güzellikleri içinde gizleyen, ülkemizin mihenk taşı kentlerimizden olan Hakkari'deyiz. Dün tüm gün kent aktörleri ile bir araya gelerek; diyalog, uzlaşma ve ortak akıl ile ortak vizyonda gelecek hayalimizi konuştuk. Bugün de bu hayallerimizi, yerelden ulusala ve küresele uzanan kalkınma dinamiklerini ele aldığımız projemiz kapsamında sizler ile paylaşacağım.

Ama öncelikle yüreklerimiz ve zihinlerimizde birlikteliği artıran Ramazan Bayramı'nız ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nızı da bu vesile ile kutlamak isterim. Ulu Onder Atatürk'ün zarafet dolu sözleri ile *"Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin gülü, yıldızı ve ikbalisiniz. Memleketi asıl ışığa boğacak sizsiniz"* diyerek emanet ettiği, geleceğimizin teminatı çocuklarımız için Hayallerimizdeki Türkiye'yi hep birlikte inşa edeceğimize inanıyorum.

Değerli Dostlar, Değerli Üyeler;

Bir yandan **Kahramanmaraş merkezli 11 ili** etkileyen deprem felaketinde **yitirdiğimiz canlarımızın yasını** tutuyor, **binlerce vatandaşımızın yaralarını sarmaya** çalışıyoruz. Bir yandan da **Cumhuriyetimizin 100. yılında, yeni bir asrın Türkiye'sini** hep birlikte kurmanın gayretindeyiz.

30 federasyon ve ulusal-uluslararası 300'ü aşkın üye derneğimizle acil ihtiyaçların karşılanmasından barınmaya, büyük bir **dayanışma ruhuyla** çalışmaya devam ediyoruz.

TURKONFED olarak **SEDEFED** ve **Habitat Derneği** iş birliğinde, depremden etkilenen kentlerde kalıcı konutlar yapılıncaya kadar **bölge halkının, barınmanın yanı sıra sosyal ihtiyaçlarını da karşılayacak, KASABA** adını verdiğimiz **sürdürülebilir yaşam merkezleri** kuruyoruz. **Hatay-Samandağ, Kahramanmaraş ve Adıyaman'da** toplam **1.800 konteynerlik** bu merkezler; **barınma, sağlık, eğitim, çalışma alanları, atölyeler, kadın merkezleri, çocuklara özel alanlar ve sosyal donatıları** da kapsayacak bir bütünlük içeriyor.

Değerli Dostlar, Kıymetli Misafirler;

Burada bulunan **kıymetli hazirun** da dahil olmak üzere eminim herkes, güzel ülkemize dair kapsayıcı sözler söylerken en az bir kez olsun **“Edirne'den Hakkâri'ye”** tanımını kullanmıştır. Yeni yüzyılımızda bu sözü **coğrafi kapsayıcılığın ötesine taşınmalı, yurdumuzun her bir köşe toprağının fırsatlardan ve imkânlardan eşit derecede yararlandığı** bir noktaya ulaştırmalıyız.

Bunun için atmamız gereken en önemli adım ise **bölgelerarası gelişmişlik farklarını** gidermektir. **Bölgelerarası gelişmişlik farkı**, yaygın kanıların aksine yalnızca **ekonomik bir olgu** değildir. Aynı zamanda **siyasi, kültürel ve sosyolojik boyutları** da içerir.

Hakkârimiz, ülkemizin bu kronik sorunundan ne yazık ki bugüne kadar **en olumsuz etkilenen illerimiz** arasındadır. **Bölgelerarası gelişmişlik açısından Edirne'den Hakkâri'ye**, güzel ülkemizin **her bölgesi benzer olanaklara, imkânlara ve erişilebilirliğe** sahip olana dek çalışmaya devam etmeliyiz. Her bir yurttaşımızın **milli gelirimizden, ortak zenginliklerimizden eşit pay aldığı** bir yeni yüzyıl hikâyesini hep birlikte yazmalıyız.

Değerli konuklar;

Türkiye'nin en önemli ekonomik sorunlarından birisi de **ekonomik faaliyetin ve refahın, bölgelerimiz ve kentlerimiz arasında adaletsiz dağılımıdır. Bölgelerarası gelişmişlik farklarının** giderilmesinde en kritik unsurlardan biri **yerel kalkınmadır. Yerel kalkınma, kentlerimizin bileşenleri ve bölgesel paydaşlarının ortak işbirliğine** dayalı bir modeldir. Yerel ekonomik dinamiklerin olası **ataletini kıran yerelden kalkınma yaklaşımı**, ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan **“orta gelir ve orta demokrasi”** tuzaklarının da panzehiridir.

Kurulduğumuz günden bugüne geçen **19 yılda**, yerel kalkınmanın yerel demokrasi ile ilişkisini vurgulayan ve yerelin potansiyellerini harekete geçirerek kalkınmanın sürdürülebilir olacağını anlatan bir iş dünyası ve sivil toplum kuruluşuyuz.

Bölgeler arası kalkınma farklarını geleneksel endüstriyel üretimle kapatmanın zamanı artık geride kaldı. **Dijital ve yeşil dönüşüm** kaldıraç sayesinde **akıllı şehirlere geçişin** önünü açacağımız **yeni ekonomik model** aradığımız fırsat olabilir. **21. yüzyıl dünyası** pek çok açıdan “**kentlerin dünyası**” olacaktır. Ve **kentlerimiz kalkınırsa ülkemiz kalkınacaktır.**

Hakkari’de son olarak açıklanan 2021 yılı rakamlarına göre yaklaşık 5 bin dolar olan **kişi başına geliri 25 bin dolara ulaştırıp**, bölgesel gelir dağılımında **eşitliği sağlarsak**, işte o zaman **ülkemizin orta gelir tuzağını aştığına tanıklık** edeceğiz. Diğer türlü **orta gelir ve orta demokrasi tuzakları** ile birlikte bu tuzakları derinleştiren **orta eğitim tuzağına** da takılı kalacağız. **Ülkemizin verimlilik, katma değer ve yüksek teknoloji sıçraması, Hakkari’nin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişmesi** ile mümkün olacaktır. Ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasının yolu Anadolu’dan, kentlerimizden ve KOBİ’lerimizden geçmektedir.

ABD merkezli CIPE (Sayp) ile hayata geçirdiğimiz “**İş Dünyası için Yerel Kalkınma**” projesinin amacı, **100. Yıl Buluşmaları’mızın** da odağını oluşturmaktadır. **Hayalimizdeki Türkiye’nin** gerçekleşmesi için **yerel kalkınma ve yerel demokrasinin gelişmesine**; bunun için de **kent aktörleri arasında istişare kültürünün yani ortak aklın harekete geçirilmesine** ihtiyaç vardır.

Değerli Katılımcılar, Değerli Dostlar;

İnsan hareketlerinden yerkürenin ritmine her şeyin olanca hızıyla değiştiği bir **dönüşüm zamanında** geçiyoruz. **İklim değişikliği kaynaklı afetlerden bölgesel çatışmalara, Rusya-Ukrayna krizinden mülteci sorununa** “eski ile yeni” arasında bir **ARAF’tayız**. **Belirsizlikler Zamanı, Bolluk Çağının Sonu** ya da **Çoklu Krizler Çağı** olarak da adlandıracağımız bu dönemde, **dünya ve ülkemiz için risklerin de fırsatların da benzer olduğunu** görüyoruz.

Dünya ekonomisi uzun süredir **büyümede sorun** yaşarken, **Amerika ve Avrupa Birliği’nde** **resesyon endişeleri** ülke ekonomilerini **enflasyondan üretim ve işsizliğe** bir dizi sorunla baş başa bıraktı. **Ülkemiz gündemi** ise her zamankinden “**katbekat**” daha sıcak. Ekonomide uzun süredir dile getirdiğimiz ve çıkmamız gereken “**Enflasyon-Faiz Kur**” sarmalının derinliklerindediz. **Paralel enflasyon rakamlarından paralel faiz ve döviz kuruna** dünyadan ayrışarak, **yapısal sorunlarımıza ne yazık ki yapısal bir derinlikte** kazandırdık.

Ülkemiz, 2022 yılında yüzde 5,6'lık bir büyüme kaydetse de bu büyüme, toplumsal refah artışına hizmet etmediği gibi yoksullaştıran bir büyüme de yaratıyor. İthalatımız, ihracatımızdan daha fazla artarken; yüksek teknoloji ürün ihracatında yüzde 3'leri, birim başı ihracat değerlerinde de 2 doları aşamadığımız bir patinaj yaşıyoruz.

Enerji ve gıda enflasyonu ile resmi enflasyon arasında ekonomide timsah ağzı dediğimiz şekilde bir makas oluştu. Verimlilik ve katma değerden uzaklaştığımız bir ekonomik tablo ile karşı karşıyayız.

Sanayi üretiminden 3 kat daha fazla artan perakende satışları yaşarken, üretmeden tüketen bir topluma doğru evriliyoruz. Son üç yılda yaklaşık 300 bin gencimiz, son 1 yılda 12 bin akademisyenimiz ve nitelikli insan kıymetimiz hayallerini yurt dışında aradı. Bu beyin göçünün baskısını da ülke olarak her alanda fazlasıyla hissediyoruz.

Ülkemizi krizlere, afetlere, sosyo-ekonomik eşitsizlik yaratan tüm koşullara karşı dayanıklı hale getirmek ve dünyanın dönüşüm hızını yakalamak zorundayız. Her zaman söylediğimiz gibi, ülkemizin üretim temelli, yüksek katma değerli, yüksek teknolojiyi kullanan, çevreci, insan ve sanayi odaklı bir ekonomik modele yani “yeni bir hikâyeye” ihtiyacı var.

Bir diğer gündemimiz ise artık yalnızca sayılı günlerin kaldığı seçimler nedeniyle oluşan atmosfer... Bir yandan yaygınlaşan ve derinleşen yoksulluk, diğer yandan kimliklere sıkışmışlık, siyasi ve kültürel kutuplaşmalar, hukukun üstünlüğüne olan inancın gerilemesi, ayrımcılık ve nefret söyleminin yaygınlaşması ile birlikte gerçeklikle ilişkimiz bozuluyor.

Siyasi partilerimize karşı şiddet eylemleri, siyasetçilerin kimlik ve mezhep üzerinden ötekileştirilmesi, toplumun inanç, değer ve geleneklerine yönelik aşırılığa kaçan söylemler ortak yaşama iradesini zayıflatıyor. Küresel ve bölgesel risklere karşı toplumsal direncimizi son derece kırılgan hale getiriyor.

“Her ses, her renk ve her düşüncenin en büyük zenginliğimiz” olduğunu düşünüyor ve Cumhuriyetimiz ikinci yüzyılının kapısını aralarken, aydınlık bir geleceği ancak büyük bir toplumsal uzlaşma ile inşa edebileceğimizi düşünüyoruz.

Unutulmamalıdır ki, demokrasi dört-beş yılda bir yapılan seçimlerde çoğunluğun oyunu alanın iktidara gelmesi değildir. Anayasal temel haklara daima riayet edilmelidir. Cumhuriyet değerlerini iyi kavramış özgürlükçü bir anayasa; ihtiyacı olanlar için bir güvenlik ağı sağlayarak, yoksulluğu- eşitsizliği azaltarak ve sosyal hareketliliği teşvik ederek ekonomik büyümeyi desteklemeye yardımcı olacaktır.

Değerli Dostlar, Değerli Misafirler;

Gelişmiş bir demokrasi ve hukuk sistemi; adil, şeffaf, hesap verebilir ve liyakat esaslı bir devlet yönetimi, Türkiye’yi bir refah toplumu haline getirecek reçetenin “olmazsa olmaz” parçalarıdır. Bu nedenle Hayalimizdeki Türkiye’nin temeli “adalet”tir.

Adaletsizlik ve yoksullukla mücadele politikalarının küresel öncülerinden olmuş bir Türkiye’yi hep birlikte inşa etmemiz gerekiyor. Ülkemizin refah seviyesini ve gayri safi milli hasılamızı artırmak, Türkiye’nin kalkınma hedeflerini tabana yaymak istiyorsak “orta demokrasi” ülkesi değil, hukukun üstünlüğü ile yüksek demokrasi standartlarını benimseyen bir ülke olmalıyız.

Gençlerin iş gücüne ve eğitime katılması, eğitimden işe geçişin kolaylaştırılması ve teşvik edilmesine ihtiyacımız var. Analitik düşünebilen, dünyaya-bilime ve bilgiye açık nesiller yetiştirmek için; çocuklar ve gençlerin önüne “yeni hedefler, yeni fırsatlar, yeni ufuklar ve yeni umutlar” inşa etmeliyiz. Yaratıcı fikirlerin, girişimci ruhun ve yenilikçiliğin ancak eleştirel düşüncenin hayata geçtiği toplumlarda ortaya çıkabileceğine inanıyoruz.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için zihinsel ve kültürel dönüşümü başlatan, hayatın yarısını oluşturan kadınların yine hayatın her alanına etkin ve aktif katılımını sağlayan bir Türkiye Hayal ediyoruz. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun gibi teminatları daha güçlü bir şekilde savunmak ve uygulamak zorundayız. Hayalimizdeki Türkiye’ye ulaşan yolun teminatı olan kadınların ikinci yüzyılın ilk hükümetinde, bürokrasisinde ve kamu yönetiminde daha fazla temsil edilmesi ile aydınlık bir geleceği şekillendireceğiz.

“Demokrasi”, “Çevre”, “Dijitalleşme”, “Kalkınma” ve “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” gibi ülkemizin geleceğe uzanacak beş kapısını hep birlikte açabiliriz. Gelecek hayalimizi bu “büyük çoğulculuk ve kapsayıcılıkla” gerçekleştirebiliriz. Karamsarlığı değil umudu çoğaltarak, ortak hayaller inşa ederek; BEN değil BİZ olan yeni bir hikâye yazabiliriz.

Bu vesile ile 100. Yıl Buluşmaları’nın 4. durağı Hakkari’de istişare kültürünü geliştirmemize katkı koyan kent aktörlerimize ve üye federasyonumuz DOĞUSİFED’in Değerli Başkanı Müslüm Erbay ile yönetim kuruluna şükranlarımı sunuyorum. Hakkari Girişimci Kadınlar Derneği Başkanı aynı zamanda Hakkari Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Sevda Keskin’e ve İle yönetim kurullarına teşekkür ediyorum.

İş Dünyası İçin Yerel Kalkınma projemiz kapsamında değerli paydaşlarımıza, TÜRKONFED Yönetim Kurulu Üyelerimiz Suat Çiftçi, Nasır Duyan ve Selahattin Balkan’a, üye dernek

başkanlarımız ile yönetim kurullarına; bugün bizleri yalnız bırakmayan siz değerli STK sevdahılarına teşekkür ediyorum.

Sağlık, sevgi ve umutla kalın!